

Nader onderzoek soorten

NADER ONDERZOEK **RINGSLANG**

Locatie onderzoek:
Oerdijk Lettele

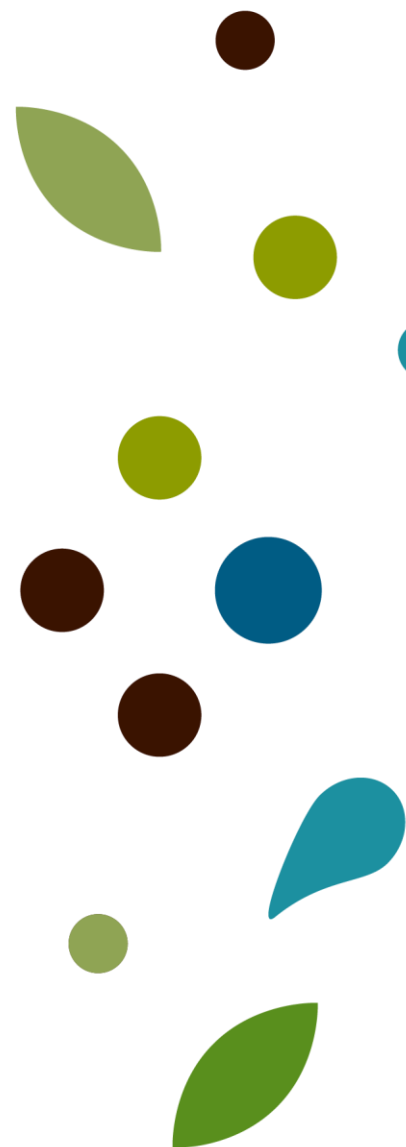
Datum: Zomer 2024
Project: NORS

Colofon

Onderzoek	Nader onderzoek ringslang
Document	NOR
Datum	Zomer 2024
Locatie	Oerdijk Lettele
Opdrachtgever	BJZ
Opdrachtnemer	Ecofect B. V.
Ecoloog	Dhr. K. van der Wijk
Adres	Laan 21, 8071 JG Nunspeet
Telefoon	06-12918775
Email	info@ecofect.nl
Internet	www.ecofect.nl
KvK-nummer	87036487
Btw-identificatienr.	NL864184311B01
Rekeningnummer	NL39 RABO 0198 8908 69

INHOUD

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Planlocatie	5
1.3 Ontwikkelingen en effecten	6
2. Wettelijk kader	7
2.1 Omgevingswet	7
2.2 Vrijgestelde soorten	10
2.3 Onderzoeksmethode	10
2.4 Ecologie ringslang	11
3. Resultaten en conclusie	12
Disclaimer	13

Samenvatting

Het bureau-onderzoek, habitatgeschiktheidsonderzoek en de veldbezoeken geven geen aanleiding om aan te nemen dat de ringslang gebruik maakt van de planlocatie. Derhalve blijft een groot deel van het habitat intact. Het ontbreken van waarnemingen in combinatie met het ontbreken van overige aanwijzingen (verblijfplaatsen, prooiresten of uitwerpselen) heeft opdrachtgever alles gedaan wat redelijkerwijs van hen verwacht mag worden om te voorkomen dat er schadelijke handelingen plaatsvinden voor deze flora- en fauna-activiteit binnen de Omgevingswet, betreffende de ringslang.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Met de voorgenomen ontwikkelingen t.b.v. Oerdijk/Korenkamp te Lettele heeft BJZ.B.V. advies en engineering namens cliënt aan Ecofect B.V. opdracht gegeven een nader onderzoek ringslang en overige reptielen uit te voeren t.b.v. het vergunning traject en inzicht te verschaffen of de geplande uit te voeren werkzaamheden conflicteren met de Omgevingswet. Voorliggend rapport geeft inzicht in het wettelijk kader, de gebruikte methodiek en de resultaten van het uitgevoerde onderzoek.

Uit het verkennende natuurwaardenonderzoek en een habitatsgeschiktheidsonderzoek ter plaatse is gebleken dat het plangebied functies kan hebben voor de ringslang en dat de aanwezigheid aannemelijk is. De ringslang is in Overijssel beschermd op basis van de Provinciaal beleid in de Omgevingswet. Dit betekent dat zonder vrijstelling, of d.m.v. een goedgekeurde gedragscode of vergunning deze soort niet mag worden verwond of gedood, en dat vaste rust- en verblijfplaatsen niet mogen worden beschadigd of vernield.

1.2 Planlocatie

De planlocatie is aan de Korenkamp te Lettele in de provincie Overijssel. Het gaat om een weiland met enkele loofbomen. Aan de zuidzijde loopt een sloot met glooiende oever. Het plangebied ligt aan de rand van de bebouwde kom en heeft aan de oostzijde een landelijk karakter.

Figuur 1: plan- en onderzoeklocatie

Lettele is een dorp in de gemeente Deventer in de Nederlandse provincie Overijssel. In 2022 telde het dorp 1.670 inwoners. Tot een gemeentelijke herindeling in 1999 was Lettele een van de dorpen van de gemeente Diepenveen.

1.3 Ontwikkelingen en effecten

Initiatiefnemer is voornemens op de planlocatie nieuwbouw te realiseren (figuur 2). Voor inhoudelijke vragen over het ontwerp of de inrichting wordt verwezen naar de opdrachtgever.

Schapenweide Lettele

verkenning

Voorbeelduitwerking

- Perceel: 1.673 m², beperkte woonbestemming
- Kavelgrootte: +/- 650 m², footprint woning: +/-85m²
- 2 lagen + kap (goothoogte op 3m, nokhoogte op max 10m)
- Schuurwoning, alzijdige uitstraling. 'Entree woning'
- Natuurlijke materialen
- Opslag / berging deel van hetzelfde volume
- Geen erfafscheiding schapenweide
- Sterke relatie landschap

Voorbeelden
schuurwoningen

Figuur 2 – Ontwikkelingsplannen van de planlocatie.

Functieverandering en effecten

De beoogde ingrepen zijn blijvend van karakter. De functie en ecologie van het plangebied zal deels veranderen.

De ingrepen en effecten van de ingreep in relatie tot natuurwaarden:

- Afvoer sloopmateriaal
- Algemene sloop- en bouwwerkzaamheden
- Egaliseren terrein
- Aan- en afvoer materiaal
- Herinrichting terrein wat bij de functie verwacht kan worden

Dit onderzoek is gericht om een inschatting te maken of beschermde soorten voorkomen en gebruik maken van de projectlocatie. inhoudelijke vragen hierover wordt verwezen naar de initiatiefnemer.

2. Wettelijk kader

2.1 Omgevingswet

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Deze wetgeving vervangt o.a. de Wet natuurbescherming. In deze wet is o.a. de bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden geregeld. Dit onderzoek beperkt zich tot soortbescherming vleermuis.

Een 'flora- en fauna-activiteit' is volgens de definitie van het begrip zoals uitgewerkt in de bijlage bij art. 1.1 Omgevingswet een: 'activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten' Anders dan bij een 'Natura 2000-activiteit', waarvan pas sprake is als een activiteit leidt tot een kans op significante gevolgen op beschermde Natura 2000-gebieden, is er al sprake van een 'flora- en fauna-activiteit' als het een mogelijk gevolg heeft voor één van nature in het wild levend dier of plant, ongeacht of deze soort beschermd is volgens de Omgevingswet.

Doordat in de definitie wordt verwezen naar 'van nature' in het wild levende soorten, gaat de definitie niet op voor niet-van nature voorkomende soorten. Met andere woorden, de regels voor flora- en fauna-activiteiten gelden niet voor soorten die buiten het natuurlijk verspreidingsgebied voorkomen of exoten, tenzij specifiek vermeld. Als er sprake is van een flora- en fauna-activiteit, dient er rekening te worden gehouden met de regels in art. 11.27 Bal (specifieke zorgplicht), art. 11.28 Bal (voorkomen onnodig lijden dieren) en de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.5 Bal (vergunningplicht bij schadelijke handelingen, regels vergunningsvrije gevallen). Hoewel de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.5 Bal alleen betrekking hebben op de bij wet beschermde soorten, gelden de artikelen 11.27 en 11.28 ook met betrekking tot de niet-beschermde soorten.

Specifieke zorgplicht flora en fauna In het Bal is een specifieke zorgplicht opgenomen voor onder meer alle 'flora- en fauna-activiteiten' die, zoals hiervoor aangegeven, vrijwel alle ruimtelijke activiteiten betreft (art. 11.27 Bal). 8 Deze specifieke zorgplicht komt in de plaats van de algemene zorgplicht die in de Omgevingswet staat (zie hiervoor).⁹ Iedereen die een flora- en fauna-activiteit uitvoert, moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art. 11.27, 1e lid Bal). In het tweede lid staat de nadere uitwerking van de specifieke zorgplicht. In het tweede lid onder a is er met betrekking tot de reikwijdte van de zorgplicht voor flora- en fauna-activiteiten aangegeven dat deze plicht in ieder geval inhoudt dat moet worden nagegaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid van een aantal type soorten die kwetsbaar of bedreigd zijn. Deze soorten betreffen in Nederland van nature voorkomende:

- Vogelrichtlijn-soorten zoals genoemd in bijlage I Vrl en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, 2e lid Vrl;
- Habitatrichtlijn-soorten als opgenomen in bijlage II, IV en V Hrl;
- nationaal beschermde soorten (bijlage IX Bal);
- dieren of planten die staan opgenomen op de Rode Lijsten;
- voor die soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats.

Als deze aanwijzingen er zijn, moet worden vastgesteld of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten voor dieren van die soorten, hun nesten, hun foerageerplaatsen, hun voortplantingsplaatsen, hun rustplaatsen en hun eieren, of voor planten van die soorten.

Zijn nadelige gevolgen niet uit te sluiten, dan wordt gevraagd om na te gaan welke nadelige gevolgen kunnen optreden en passende preventieve maatregelen te nemen, de activiteit te staken, of, als dat niet kan, passende herstelmaatregelen te nemen. Verder wordt er ook gevraagd om tijdens en na het verrichten van de activiteit na te gaan of de getroffen passende preventieve maatregelen de beoogde effecten hebben. De zorgplicht geldt altijd voor alle in het wild levende soorten, ongeacht een eventueel van toepassing zijnde vrijstelling, gedragscode of vergunning. De zorgplicht voor soorten is bovendien niet beperkt tot de dieren en planten zelf, maar ook tot de directe leefomgeving van de soorten. Dat betreft voor dieren de foerageergebieden, rust en vaste verblijfplaatsen en plaatsen voor het grootbrengen van de jongen. Mochten de zorgplichtbepalingen niet helder genoeg zijn, dan staat het bevoegd gezag vrij om middels maatwerkregels (artikel 11.29 Bal) of maatwerkvoorschriften (artikel 11.31 Bal) deze te verduidelijken. Bijvoorbeeld door het opnemen van regels in een provinciale Omgevingsverordening of het stellen van een maatwerkvoorschrift of vergunningsvoorschrift. Zoals ook aangegeven hiervoor met betrekking tot de specifieke zorgplicht voor Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden, is de kern van de zorgplichtbepaling voor flora- en fauna-activiteiten dat als er sprake is van nadelige gevolgen op in het wild voorkomende soorten, deze, indien redelijkerwijs kan worden geveerd, moeten worden voorkomen, beperkt of ongedaan worden gemaakt. Ook in art. 11.27, tweede lid wordt verwezen naar passende preventieve maatregelen of passende herstelmaatregelen. In art. 11.27, tweede lid onder b Bal wordt aangegeven dat er moet worden 'vastgesteld' of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten. Daarnaast zijn de overige voorwaarden in het tweede lid onder c t/m f zodanig concreet dat in deze bewoording kan worden gelezen dat er aantoonbaar aan deze voorwaarden moet worden voldaan, zeker ook met in het achterhoofd dat de specifieke zorgplichten in de Omgevingswet zowel bestuurlijk als strafrechtelijk kunnen worden gehandhaafd.

Om aantoonbaar aan de voorwaarden van de specifieke zorgplicht te kunnen voldoen, is het noodzakelijk dat de toetsing aan de zorgplichtbepalingen in een Natuurwaardenonderzoek of nader onderzoek wordt vastgelegd. Hiertoe kan door ecologische adviesbureaus – naast een bureaustudie door raadpleging van verspreidingsgegevens in tools zoals de NDFF – een 'Habitatcheck' worden uitgevoerd naar het voorkomen van de genoemde soorten, op basis van de geschiktheid van het aanwezige habitat als leefgebied van deze soorten. Afhankelijk van het aan te treffen habitat, kan daardoor goed inzicht worden verkregen in het mogelijk voorkomen van soorten of soortgroepen. Of een nader onderzoek ook naar redelijkheid kan worden geveerd om de aanwezigheid te kunnen uitsluiten, zal afhangen van de opdrachtgever. Vervolgens moet worden beschreven in de Natuurwaardenonderzoek of nader onderzoek of nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten of dat deze kunnen worden voorkomen, beperkt of ongedaan kunnen worden gemaakt door maatregelen zoals hiervoor aangegeven.

De soortenbeschermingsregimes

In de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.4 Bal zijn de verschillende soortenbeschermingsregimes opgenomen:

- § 11.2.2 Bal: omgevingsvergunning soorten Vogelrichtlijn
- § 11.2.3 Bal: omgevingsvergunning soorten Habitatrichtlijn
- § 11.2.4 Bal: omgevingsvergunning andere soorten

Onder iedere paragraaf zijn de vergunning plichtige gevallen en de vergunningsvrije gevallen aangegeven. In de Omgevingswet wordt niet meer gesproken over verbodsbepalingen waarvoor een vergunning of vrijstelling kan worden verleend, maar over schadelijke handelingen die leiden tot een vergunning plichtig geval. De inhoud van de schadelijke handelingen komen overeen met de verbodsbepalingen van de soortenbeschermingsregimes uit de Wnb, aangezien deze rechtstreeks voortkomen uit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en internationale Verdragen en betreffen de volgende schadelijke gevallen:

Schadelijke handelingen Vogelrichtlijn (art. 11.37 Bal):	Schadelijke handelingen Habitatrichtlijn (art. 11.46 Bal):	Schadelijke handelingen andere soorten (art. 11.54 Bal)
Het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in art. 1 Vrl	Het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren Hrl bijlage IV, onder a, Bern bijlage II, Bonn bijlage I (ex. vogels art. 1 Vrl);	Het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A
Het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels	Het opzettelijk verstoren van dieren	Het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren
Het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels	Het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren	
Het opzettelijk storen van vogels*	Het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren	Het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B
	Het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b Hrl of bijlage I verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied	

De Omgevingswet onderscheidt drie verschillende beschermingsregimes, met elk hun eigen verbodsbepalingen (zie tabel 2). De eerste twee categorieën zijn gebaseerd op de door de Europese Unie opgestelde Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). Het 3e beschermingsregime, andere soorten, betreft soorten die niet op Europees niveau beschermd zijn, maar wel op landelijk niveau (nationaal

beschermde soorten). Daarnaast geldt dat voor alle soorten de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat men bij werkzaamheden met mogelijk negatief effect op planten en dieren, maatregelen dient te nemen (binnen wat redelijkerwijs verwacht van men kan worden) om onnodige schade aan planten of dieren te voorkomen.

Als door het tijdig nemen van (effectief bewezen) maatregelen een vaste rust- en verblijfplaats in stand blijft, en daardoor geen verbodsverboden uit de Wnb worden overtreden, is een ontheffingsaanvraag niet noodzakelijk. Wel is het dan van belang om een en ander onderbouwd vast te leggen in een mitigatieplan / projectplan, voor het geval er een handhavingsverzoek of toezicht aan de orde is kan ondanks het nemen van maatregelen niet worden voorkomen dat verbodsbepalingen/schadelijke handelingen worden overtreden, dan is een vergunningaanvraag noodzakelijk.

De ringslang wordt landelijk beschermd onder het beschermingsregime van 'Nationaal beschermde soorten'. Het is verboden ringslangen te doden, te verwonden en hun vaste rust- of voortplantingsplaatsen opzettelijk te beschadigen of vernielen.

2.2 Vrijgestelde soorten

De ringslang is in de provincie Overijssel niet vrijgesteld en valt dus onder het beschermingsregime van de Omgevingswet (bal).

2.3 Onderzoeksmethode

Voor de ringslang is geen kennisdocument opgesteld. De onderzoeksmethode is conform het soorteninventarisatieprotocol van Netwerk Groene bureaus. De toegepaste methodiek is een beproefde methode om de aanwezigheid en functies van de ringslang vast te stellen of uit te sluiten.

De methodiek die is toegepast is gericht op het vaststellen of uitsluiten van een voortplantingsbiotoop en zomerbiotoop. De onderzoeksinspanning bestaat uit een vijftal veldbezoeken bij zonnig of halfbewolkt weer zonder harde wind. Er zijn op een vijftal locaties reptielenplaten neergelegd in de periode april tot september 2024. Periodiek zijn deze platen gecontroleerd. Tevens is gezocht naar zonnende exemplaren door de planlocatie rustig te bewandelen.

Tijdens het onderzoek zijn diverse meetpunten uitgezet. Voor de meetpunten geldt de minimale inzet van één methodiek per 0,25 hectare geschikt leefgebied. Met functioneel leefgebied wordt het gebied bedoeld dat door de ringslang ook daadwerkelijk wordt benut. Terreinenverharding die te weinig dekking bieden zijn ongeschikt en worden daar dus niet meegenomen. De reptielenplaten hebben 19 weken (mei 2024-augustus 2024) op de planlocatie gelegen. Minimaal iedere drie weken zijn de plaatjes gelicht.

Tijdens het plaatsen en lichten van de plaatjes is specifiek gezocht naar sporen (poep-, prooi-, velresten en sporen) die duiden op het gebruik van de planlocatie door de ringslang. Er zijn geen waarnemingen gedaan van de ringslang of andere beschermde soorten.

Habitatbeoordeling

Het groen binnen de invloedssfeer van de planontwikkeling betreft een deel groen met struiken met onderbegroeiing. Gezien de ligging van het plangebied is er sprake van geschikt voortplantings- en zomerhabitat. Broedhopen zijn/waren niet aanwezig. Ook de grootte van de leefgebied is voldoende van omvang.

Er is sprake van (robuuste) verbindingzones tussen de verschillende groenelementen in de vorm van sloten en begroeide oevers

Locatie van de reptielenplaten:

 Locatie reptielenplaten

2.4 Ecologie ringslang

De ringslang is een watergebonden slang. Hij heeft ronde pupillen, gekielde schubben en twee duidelijke gele en zwarte vlekken achter de kop. Het is de grootste slang in Nederland (tot 1,20 m). Hij is niet giftig en bijt zelfs niet als hij gevangen wordt. Om aan belagers te ontkomen kan de ringslang zich schijndood houden. Hierbij draait hij zich in kronkels op zijn rug, laat zijn bek schuin open hangen met de tong eruit en draait zijn pupillen weg. Ook smeert de slang zijn belager onder met een extreem stinkende substantie uit zijn cloaca.

De ringslang is gebonden aan waterrijke habitats. Deze liggen veelal op zandgronden en op de overgangen van zandgrond naar veen- en kleigronden. Grote oppervlaktes laag gelegen, nat gebied worden gemeden, omdat de soort daar vaak niet alle stadia van zijn levenscyclus kan doorlopen. Met name de ontwikkeling van de eieren en de overwintering vormen in polders een probleem.

Ringslangen zonnen vaak op dijkjes in de buurt van water, waar ze jagen op voornamelijk amfibieën en soms andere gewervelde dieren waaronder vissen. Ze zijn zeer alert, dus probeer voorzichtig te lopen en altijd een stukje voor je uit te kijken als je ze wilt zien.

3. Resultaten en conclusie

In 2024 is er onderzoek uitgevoerd doormiddel van het plaatsen van reptielenplaatjes. Deze zijn geplaatst op locaties die vrij is van menselijke activiteit en in potentie geschikt is als (migratie)route voor de ringslang. Ecologische verbindingzones zoals struwelen en ruigtes geven voldoende voedselmogelijkheden, maar ook dekking en veiligheid voor eventuele predatoren.

Onderzoekresultaten

- 18 mei 2024 – neerleggen plaatjes
- 28 mei 2024- controleronde 1 - droog 17 graden
- 19 juni 2024 – controleronde 2 - droog 21 graden
- 20 juli 2024 – controleronde 3 - droog 28 graden
- 07 augustus 2024 – controleronde 4 - droog 24 graden
- 18 september 2024 – controleronde 5 - droog 19 graden
- 25 september- controleronde 5 - droog 18 graden

De grootte van de home range is onder andere afhankelijk van het seizoen, leeftijd, sekse en voedselaanbod. Er zijn geen zonnende exemplaren waargenomen of aanwijzingen dat de ringslang of overige reptielen gebruik maakt van de planlocatie.

Conclusie:

Het bureau-onderzoek, habitatgeschiktheidsonderzoek en de reptielenplaatjes geven geen aanleiding om aan te nemen dat de ringslang gebruik maakt van de planlocatie. Derhalve blijft een groot deel van het habitat intact.

Disclaimer

Deze rapportage is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven. Niets uit deze rapportage mag, met uitzondering van de opdrachtgever, worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, kopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van Ecofect B.V., noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is. Ecofect B.V. is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden of andere gegevens verkregen. De opdrachtgever vrijwaart Ecofect B.V. voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

© 2024 Ecofect B.V.; Nunspeet

